

MEĐUNARODNA IZLOŽBA NAMJEŠTAJA KÖLN '89

Stanje i tendencije razvoja

COLOGNE '89 — SITUATION AND DEVELOPMENT TRENDS

Dr. Ivica Grbac

Šumarski fakultet Zagreb

UDK 630*836.1

Prispjelo: 15. 4. 1989.

Prihvaćeno: 30. 4. 1989.

Stručni rad

Sažetak

Na ovogodišnjoj međunarodnoj izložbi namještaja Köln '89 bilo je mnoštvo ideja za svačiji ukus, od konvencionalnih do futurističkih. Zahtjev za individualnošću i visok standard u kvaliteti glavne su karakteristike koje bi trebale prevladavati u ovoj godini. Različiti stilovi, konstrukcije i nepredvidiva mješavina materijala aktualiziraju i neke zaboravljene vrste drva. Kvalitetno stanovanje i funkcionalnost trebale bi biti moto i naših proizvođača namještaja.

Ključne riječi: tendencije razvoja — konstrukcije — materijali — funkcionalnost — kvalitetno stanovanje.

Summary

The International Furniture Fair — Cologne '89 was rich in many ideas meeting everybody's taste; from conventional to futuristic ones. The main characteristics prevailing this year call for individuality and high quality standards. Various styles, designs and unforeseeable mixture of material involve even forgotten species of wood. Quality way of dwelling and functionality should be a motto for our furniture manufactures.

Key words: development trends — designs — materials functionality — quality dwelling (A. M.)

Pogled na goleme prostore Kölnskog sajma (Foto: Kölnski sajam)

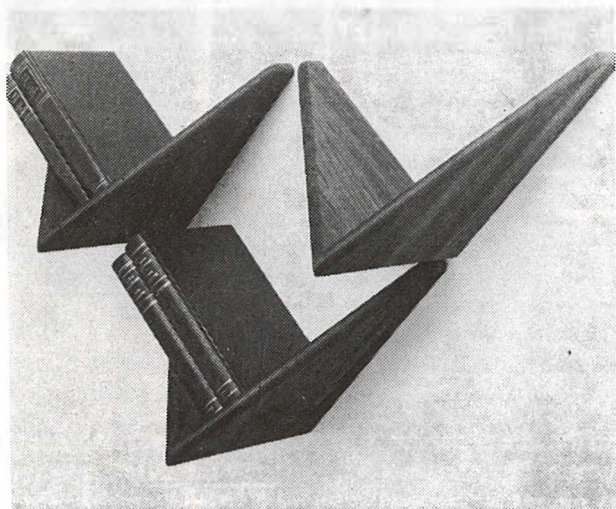

Metalik-boje nisu popularne samo na automobilima. Ova metalik-spavaća soba potpuno zadovoljava zahtjev žanrovski dizajniranog prostora (Foto: Kölnski sajam)

Međunarodni sajam namještaja u Kölnu bio je otvoren od 24. do 29. siječnja 1989. Ove su se godine na njemu predstavila 1573 izlagača iz 34 zemlje. Jugoslaviju je predstavilo 13 izlagača.

Glavne karakteristike sajma:

- uzlazni trend u proizvodnji namještaja
- velika spremnost trgovaca za narudžbe
- vrlo dobra rezonancija za programe namještaja s naglašenim desnom
- osjetan porast raznolikosti i razine ponude
- više od 80000 stručnih posjetilaca iz 75 evropskih i prekooceanskih zemalja
- dolazak dodatnih 38000 posjetilaca na Svjetski dan stanovanja

Što mislite o BUTTERFLY-policama od tikovine?

- centar avangarde i dizajna (ADC) pokazao je trenutačni uspjeh
- decentnost oblika i boja
- velika pozornost koju industrija namještaja posvećuje individualnom i kvalitetnom stanovanju.

Stručna javnost koja prati razvoj namještaja i unutrašnje opreme ili u literaturi ili na poznatim svjetskim sajmovima u Kölnu, Parizu, Kopenhagenu, Londonu i drugdje, potvrđuje da se u posljednjem desetljeću na području opreme za stanovanje nije dogodilo ništa revolucionarno. Ipak...

SINUS-studija s nazivom »Stambeni svjetovi« za časopis »Burdu« pokazala je rastuću tendenciju prema slijedećim estetskim kriterijima:

- prirodnost, doživljaj prirode
- modernost, tehnička perfekcija
- originalnost, individualnost
- komunikativnost, spontanost
- jaki podražaji, stilski protest
- slobodno odabrana jednostavnost, odricanje potrošnje.

Krom i koža daju ovoj stolici izrazitu eleganciju. Uzak naslon ima čuvenu Ackerblovu liniju, za koju je taj poznati stručnjak u svojim ergonomskim istraživanjima utvrdio da je najovoljnija pri sjedenju. (Foto: Kölnski sajam)

U tim kriterijima ima mnogo suprotnosti, kontrasta. Ako je u industrijskom društvu 50-tih i 60-tih godina postojao jedan stil, a stanovi su se uređivali odjedanput, u današnjem društvu, koje se bazira na informacijama, prisutna je raznovrsnost stilova. Uređenje prostorija danas je takoreći pravi kolaž, individualna kompozicija.

Posjetilac se na svakom koraku mogao sresti s orijentiranjem prema novim vrijednostima koje zahtijevaju potrošači, kao i s većom sviješću o vrijednostima. To sasvim jasno potvrđuje i aktu-

U ovom izrazito jednostavnom i elegantnom geometrijskom programu nazire se kopiranje bidermajer-oblika iz 19. stoljeća. Namještaj je izraden od bukvine, sastoji se od pojedinačnih komada, pa su moguće različite kombinacije. (Foto: Kölnski sajam)

alna anketa provedena među nje-mačkim proizvođačima namješ-taja, i to na svim područjima, od namještaja koji se odmah mo-že ponijeti sa sobom, pa sve do namještaja vrhunske kvalitete. Dizajn, obrada, materijal i funk-cija — važni su kriteriji u oc-jeni vrijednosti namještaja.

Köln '89 nije donio nikakve spektakularne promjene u di-zajnu, ali je važnih promjena ipak bilo. Umjesto efektnih površina, više su nego ikada zastupljeni decentni ali ipak mar-kantni rafinirani uzorci. Jedan je veliki proizvođač konstatirao: »Čini se da u dizajnu namješ-taja na važnosti ponovo dobiva komponenta ekonomičnosti, koja je u suprotnosti s obiljem upadljivih oblika, boja i materijala, što nemaju posebnu funkciju već su samo spektakularni. Sliku sve vi-še upotpunjuju decentni oblici s visokim estetskim zahtjevi-

Ova spavaća soba od MDF-ploča izazvala je dosta pažnje na ovogodišnjem sajmu. (Foto: Kölnski sajam)

Blagovaonica od crnog lakiranog drveta s komodom, četiri stolice i stolom za proširenje, promjera 118 cm. Dođu li vam gosti, dimenzije stola prelaze u 198×118 cm, čime dobivate 10 mjesta. (Foto: Kölnski sajam)

ma.« I dalje se slijede trendovi jasnih linija, bez strogoće kutova. Čini se da je prošla popularnost postmoderne. U svim se modelima najviše pažnje pridaje »lakoći«. Sve se više očituje tendencija da se namještaj podigne s poda — nožice su uočljive u svim varijantama i materijalima. Tapecirani namještaj i stolice »rastavljaju« se zgodno i dekorativno, tj. odvojeni su sjedište, naslon i rukonasloni, kao i noge.

Obrada je slijedeći kriterij koji sve više cijene kupci sa smislom za kvalitetu. I »male« su razlike važne: kupci osjećaju i vide da li je rub oštar, zalijepljen ljepilom za furnir i da li je masivno drvo blago zaobljeno, nalaze li se iza fine fronte od plemenitog drveta jednostavni plastični klizači sa podom od vlaknate (lesonita) ili je dno od odgovarajućeg drveta s bešumnom, stabilnom vodilicom. Zanatske tehnike ponovno se više cijene, a ondje gdje je to primjereno, nova tehnika zahtijeva vrhunske rezultate, npr. u području okova, naravno, uz dobar dizajn.

Is obzirom na materijal, trend je analogan modnom trendu »umjesto vune — kašmir« prema kojemu se teži visokokvalitetnim materijalima, što znači da velik postotak prirodnih materijala, kao i suptilna, optička profinjenost odre-

đuju materijale. Osim toga, zastupljeni su žakar-uzorci, reljefni, jednobojni uzorci, novi sitni uzorci, prije svega glatko tkanje. Nisu češći, prema ocjeni industrije, velur ni koža. Od boja je dominantna paleta plavotirkiznih tonova, nova je nijansa intenzivna petrolejplava boja. Siva se boja ustalila i prihvaćena je u svim nijansama. Među elegantnim namještajem pojavila se nova tendencija prigušenih boja: topli, sjajni tonovi boje dragulja, djelomično kombinirani. Pastelne se boje manje koriste, a osnovne i jarke boje pojavljuju se samo ponegdje kao osvježavajući detalji.

I dalje su aktualne sve vrste drva koje su bile aktualne i prije. Na prvome mjestu njemačke top-liste najpopularnijih vrsta drva još se uvijek nalazi hrastovina, zatim jasenovina, trešnjino drvo, meka drva svijetlih tonova, među njima i pinija. Porasla je upotreba bukova i jasenova drva u bijelom i obojenom močilu — bajcu. Meko drvo dobiva »štih« patine, kao da je isprani i izbljedjeli stari namještaj ili je pak blago obojen u plavkasti ili tirkizni ton. Na popisima proizvođača nalazi se i bukovina. Novi je trend i kombinacija materijala. Bukva se npr. kombinira s bijelim lakom, trešnjino drvo s crnim. Najrazličitije vrste drveta, čak i mazer, kao i rijetke egzote,

pojavljaju se u kombinaciji s lakiranim površinama, staklom, metalom i kamenom. Čak su se mogle vidjeti i intarzije. Bijeli i crni lak, s efektom mat i visokog sjaja, danas su na repertoaru te industrije što je i logično, jer se kao osnova može kombinirati s različitim materijalom, kojemu daje novi ton, kao i sa različitim bojama i vrstama drva. Zastupljeniji je bio metal, čija je površina obrađena na neuobičajene načine: neobrađena, mat, pjeskarena, s patinom boje rđe ili sa zelenkastobakrenastom patinom, metalik-crna, pocinčana ili pak boje čistog aluminijsa. Aktualan je ostao namještaj od pletenog šiblja prelakiran raznim bojama ili premazan raznobojnim močilom.

Funkcionalnost. I najsavršeniju robu kupac traži samo onda kada je ona funkcionalna i kada pridonosi kvaliteti življenja. Naprimjer, nasloni i rukonasloni namještaja za sjedenje mogu

branih po vlastitoj želji. Razni pokazatelji upućuju na to da današnji potrošač kojega sa svih strana preplavljuje norme, »gotova hrana«, proizvodi koji su za jednokratnu upotrebu, tim produktima današnjice ne dopušta da zavladaju i u njegovu stanu. Toj činjenici njemačka industrija namještaja pridaje veliku pažnju. Internacionalni sajam namještaja Köln '89 u tome je, kao i inače, postigao velike rezultate, koji su ujedno i znatni privredni rezultati. Njemačka je najveći proizvođač namještaja na svijetu. Prošle su godine proizvođači u Njemačkoj izradili namještaj vrijedan 28,6 milijardi maraka, a od toga su u inozemstvo prodali namještaj vrijedan 5,3 milijarde maraka. Industrija i dizajneri sve se više ravnaju prema potrošaču, a on ne zahtijeva prije svega namještaj. On želi stanovati lijepo i ugodno, sa stilom ili progresivno, tj. možemo reći da želi stvoriti

Inovacije u industriji namještaja ne zastaju ni pred vratima spavaće sobe. Ovaj funkcionalni ormar od zida do zida i od poda do stropa, s harmonika-vratima, patentirano je rješenje, a može se postaviti u svaki prostor. Proizvođač ga nudi u bijeloj boji i još u četrnaest nijansi. Unutrašnji raspored polica i pregrada možete odrediti po želji.

se premještati na razne načine, a različite su i visine sjedišta. Granica između namještaja za sjedenje i namještaja za ležanje nije oštra. Namještaj za sjedenje može se proizužiti u površinu za relaksaciju ili za ležanje. Kreveti se novim oblicima približavaju namještaju za sjedenje s pomičnim uzglavljem i naslonima, s jastucima i valjkastim jastucima. Česti su sitni, neupadljivi okovi. Osnovni uvjet u spavaćoj ili dnevnoj sobi jest da vrata funkcioniraju bez greške, bilo da su pomična, na guranje, ovješena vrata ili sklopiva »harmonika«-vrata.

Kvalitetno stanovanje je individualno sastavljen mozaik od mnogo kamenčića oda-

individualno umjetničko djelo u svim detaljima svoga stana.

Industrija i trgovina na isti su način ustanovili da su uvelike premašena očekivanja koja su bila postavljena sajmu. Posebno živahan tok Internacionalnog sajma namještaja Köln '89, pun optimizma, bio je obilježen žustrom djelatnošću narudžbi i informacija u trgovini.

Internationalni sajam namještaja Köln '89 posjetilo je više od 80000 stručno zainteresiranih osoba iz 75 evropskih i prekomorskih zemalja. Približno 20000 stručnih posjetilaca stiglo je iz inozemstva. Ukupni posjet, u usporedbi sa sajmom iz 1987. godine, porastao je za gotovo 20 posto.

Izlagачi su istaknuli stručnost i velik udio inozemnih stručnih posjetilaca, te obilje novih kontakata s potencijalnim kupcima iz Evrope i prekomorskih zemalja.

Prema spremnosti naručivanja od strane trgovina namještajem te otvorenosti prema prezentiranim inovacijama i daljim razvojem u pojedinim skupinama ponuda može se očekivati nastavak poleta u drvnoj struci. Posebnu spremnost prihvaćanja novih ideja trgovina je pokazala za programe s naglašenim desenima koji se odlikuju visokom kvalitetom. Kupci su istakli da je Internacionalni sajam namještaja u Kölnu pokazao raznolikost ponude kao nikad prije. Jedan izvestitelj trgovine namještaja izjavio je da je industrija vrlo brzo reagirala na želje potrošača za individualnim stanovanjem.

Veliku kompetentnost odlučivanja stručnih posjetilaca potvrđuje i prethodno reprezentativno postavljanje pitanja posjetiocima, koje je provodio »neutralni« institut za istraživanje tržišta svakog dana za vrijeme sajma. Prema tim rezultatima, 88% posjetilaca izjavilo je da o pitanju nabavljanja odlučuje u svom poduzeću. Daljih 7% ima savjetodavnu funkciju u odlučivanju o nabavi, 64% posjetilaca u svojim poduzećima pripada neposrednim rukovodiocima poslova ili poduzeća, a 24% ima odgovorne zadatke u području kupovine ili prodaje. (Ti su brojevi dobiveni prema smjernicama društva za dobrovoljnu kontrolu brojeva sajma te podliježu kontroli privrednih ispitivača, tj. kontrolora.)

Na pitanje da li ponuda Internacionalnog sajma namještaja Köln '89 odgovara njihovim interesima, 84% stručnih posjetilaca izjasnilo se sa »vrlo sam zadovoljan«. Isto su tako pozitivno ocijenjene mogućnosti dobivanja informacija i uspostavljanja kontakata na štandovima izlagачa: 91,3%

posjetilaca je dalo ocjenu »vrlo dobro« i »dobro«, daljih 7,4% bilo je »zadovoljno«. Stručni su posjetioci također pokazali velik interes za centar avangarde i dizajna (Avangarde und Design-Centra — ADC), koji je prvi puta postavljen u halama. Više od 68% svih posjetilaca planiralo je pri obilaženju posjetiti ovaj centar.

Većina od ukupno 1573 poduzeća koja su nudila svoju robu govorila je o dobro do vrlo dobro zaključenim poslovima. Osim 622 izlagачa iz SR Njemačke, na sajmu je još 9,51 izlagачa iz drugih država prikazalo svoje programe namještaja. U Centru avangarde i dizajna (ADC) predstavljeno je više od 100 poduzeća i grupa za dizajn iz 10 država. Izložba je održana u svih 14 hala kelnskog sajma, na brutto-izložbenoj površini od 230000 m². To je površina jednaka površini cijelog Zagrebačkog velesajma, na kojem su, kao što je poznato, otvoreni prostori izrazito veliki. U sklopu službenog zajedničkog sudjelovanja, svoje je proizvode, u suradnji s industrijskim savezima ili izvoznim organizacijama, izložilo 27 zemalja.

Centar avangarde i dizajna — mnogo više od uspješnog početka.

Prvi put postavljenom Centru avangarde i dizajna dali su dobre ocjene stručni posjetioci, izlagачi i mediji. Jedan je mjerodavni izlagач primijetio: »To je mnogo više od uspješnog početka.«

Izložbeni prostori u dvorani 2.2. posebno su se isticali bogatstvom ideja, raznolikošću i privlačnom prezentacijom. Djelomično otvoreno oblikovanje izložbenih prostora — koje se počinje probijati i na drugim područjima u halama — posebno su odobrivali stručni posjetioci. Zastupljene grupe su pored vrlo jake potrebe za informacijama ustanovile i znatan interes za kupnju maštovito opremljenih stambenih objekata.

Čiste linije, komfor i kvaliteta. Kombinacija za sjedenje, ležanje-odmaranje, naravno u koži raznih boja. (Foto: Kölnski sajam)

Kvalificirani posjet za Svjetski dan stanovanja

Uspjeh postignut i na Svjetski dan stanovanja tj. posljednjeg dana sajma. Naime, posljednji dan Internacionalnog sajma namještaja Köln '89 oko 38000 posjetilaca iskoristilo je mogućnost da se opširno informira o aktualnoj ponudi namještaja. Zainteresirani, koji nisu doputovali samo iz područja (Nordheim-Westfällen) već iz drugih udaljenijih područja, pokazali su se vrlo otvorenima prema raznolikim ponudama.

Ideja vodilja Less is more (»manje je više«) ne vrijedi samo u arhitekturi, kako nastoji dokazati Mies van der Rohe. Police se naveliko primjenjuju u oblikovanju ili razdjeljivanju prostora, ali ova je kombinacija daleko od takvog zadatka. Čak ne pokušava biti dopadljiva. Može se izraditi od mjedi, bakra ili kromirati. (Foto: Kölnski sajam)

Interes se pri tome ravnomjerno podijelio na sve grupe proizvoda. Izlagači su istakli veliko stručno znanje posjetilaca. Zainteresirani su se vrlo opširno raspitivali o svemu, pitanja su bila precizno postavljena, a osoblje za davanje savjeta, na sva pitanja vrlo stručno odgovaralo. U mnogobrojnim je razgovorima bilo jasno da je javnost zainteresirana za tu atraktivnu prezentaciju namještaja.

Najvažniji trendovi

U Kölnu se mogla vidjeti ideja za stanovanje za svaki ukus, od konvencionalnih do futurističkih. Nije prevladala nijedna tendencija, osim zahtjeva za visokim standardom kvalitete, zahtjeva za individualnošću. Diktati za stanovanje konačno su postali »passé«, tolerancija se ocrtavala u paralelnosti različitih smjerova i stilova, kao i u nepredvidivoj mješavini materijala.

Jasnoća oblika i nova emocionalnost, što su se nadovezivale na Bauhaus-stil, označavaju desen stanovanja 90-tih godina. Kod komponibilnog namještaja, kao i kod tapeciranog namještaja, konture postaju preglednije, proporcije više nisu izbočene već su »apsolutne gracilnosti«, kako je i izjavio predstavnik jedne tvrtke. Taj gotovo strogi svijet formi kompenzira se vrlo izražajnim toplim bojama, uzorcima punim fantazije, npr. tkanjem tipa žakar, u svim područjima tekstila. Da li otmjeno povučeno, u zagasitim bojama dragog kamenja, ili svježije i svjetleće (zračeci) s asimetričnim desinama, interesantni su novi štofovi koji oživljavaju stambene prostorije. Odvažnost u miješanju stilova ocrtava se na svakom pojedinom namještaju: da li je namještaj tapeciran štoфом ili kožom, više nije važno. Na raznoliku jasnu kožu mogu se položiti jastuci od materijala s uzorkom, kao što kožni naslon odgovara sjedalu od tkanine na istoj sofi. Ako na jednom komadu namještaja nema različitih materijala, tada se uz njega radi živopisnosti stanovanja stavlja bar jedan naslonjač od kože. I tapecirani se namještaj dopunjuje lakom i čelikom, kao prirodnim drvom s kožom i tekstilom. Osobito je na ormarima i sitnom namještaju, stolovima i stolicama miješanje materijala često. Metal podnosi drvo, drvo se slaže s lakom, staklo sa čelikom, a krom s lakom. Najčešće se crni lak povezuje kao i dosada s ne-svakodnevnim vrstama drva, npr. ptičjim javorom ili u kombinaciji s bukvinom, koja je također zastupljenija. Hrastovina ostaje, kao što smo već spomenuli, vrsta drva broj jedan, prije svega po potrošnji, i to u svijetloj, prirodnoj boji ili u nježnim tonovima močila — bajca. Osim toga, oni koji podešavaju ili dekoriraju namještaj u određenim stilovima uočili su trend manje pretrpanih stilskih smjerova, npr. bidermajera, jugendstila (secesije) i art deca. Velika je potražnja za jasnom koji se može vrlo lako obojiti. Osim toga veoma je cijenjeno trešnjino drvo, u toplim, crvenkastim tonovima.

Iste su tendencije, s obzirom na drvo, uočene na spavaćim sobama koje se također sve više uređuju individualno, kao i ostale stambene prostorije. Postojao je interes za rješenja koja omogućuju optimalnu opremu malih prostora. Povećano značenje dobio je tapecirani krevet, koji se ove godine često prezentira bez podnožja i u japanskom »future look«-u, kao elegantan komad namještaja koji se može pokazati. Sjajni su efekti postignuti metalik-tkaninama pored odgovarajućih lakiranja namještaja. Proizvođači puni ideja za spavaće sobe nude, naprimjer, ugrađene pisaće stolove, koji ne smanjuju prostor. I u sobama za mlade, ormari su načinjeni tako da im se može prići sa svih strana.

U području stanovanja za mlade proizvođači su se odgovarajućim ponudama prilagodili nekonvencionalnim željama korisnika. Samo je po sebi razumljivo da uvrštavanje moderne elektronike od HIFI i videouređaja do osobnih kompu-

tora omogućuje dizajneru da naknadno uvrsti i izvede prijelaz ka stambenom »uredu« kod kuće.

I u centru avangarde i dizajna ponudu je odredila mješavina i raznolikost materijala. Dosad se nije vidjelo tako puno čelika sa staklom, kamena sa staklom i drugih kombinacija. Posebno značenje za taj sektor ponude ima općeniti trend miješanja namještaja različitih stilskih smjerova. U budućnosti kupac više ne želi naručiti garnituru koja je jedinstvena po obliku i boji, od kauča do zidne police, već želi svoj dom sastaviti od mnogo različitoga pojedinačnog namještaja.

Današnji jugoslavenski namještaj

Razvojna dostignuća na najvećoj izložbi namještaja lijepa su prilika za razmišljanje o tome što je s našim namještajem.

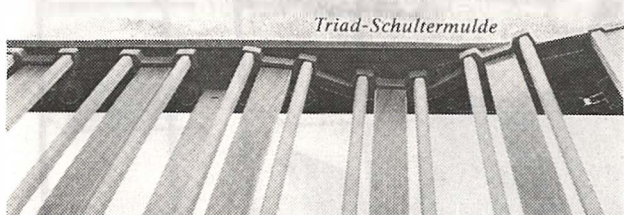
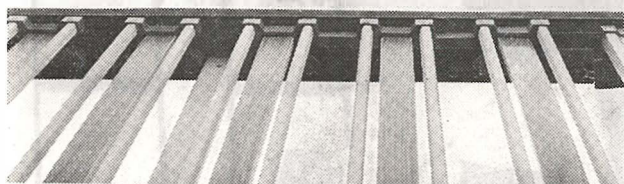
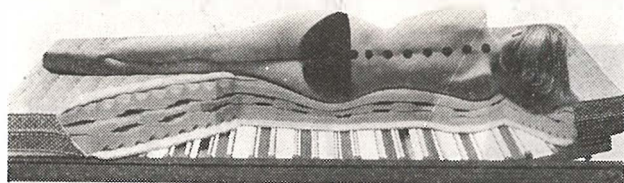
Možda bi korijene naših slabosti u tom području trebalo tražiti u izgradnji velikih tvornica namještaja. Naravno, pri tome smo morali imati veći gigant od našega prvog susjeda. Sve se to događalo u času naših zaduživanja u inozemstvu, a pritom nismo nastojali uvesti adekvatnu tehnologiju i opremu. Tako izgrađeni giganti bili su po osam puta veći od sličnih u Zapadnoj Evropi. Tako velika poduzeća, velikih serija, slabo su odgovarala domaćim potrebama i teško su se prilagođavala maloserijskim, individualnim zahtjevima domaćega i stranog kupca. Možda danas treba žaliti za velikim količinama izvezenog neobrađenog drva. Šezdesetih su se godina pri industriji namještaja počeli razvijati odjeli za razvoj. Rezultat toga bile su novosti prikazivane na ljubljanskom sajmu, beogradskom sajmu i zagrebačkom vele-sajmu. Domaće ih je tržište dobro prihvatilo, no za izvoz smo radili »tuđe« modele.

Pokušaji prodaje naših modela u inozemstvu nisu imali dobre rezultate. Razlozi za to bili su slabo poznavanje inozemnog tržišta, pomanjkanje ili slaba priprema prospektnog materijala, ali i slaba komercijala naših radnih organizacija. Tada nismo mogli shvatiti da ćemo, radeći po tuđim prototipovima, postati ovisni o inozemstvu. Vrijeme konjunktura, u kojem se sve moglo prodati, kada smo se neodgovorno zaduživali i uz to je išlo dobro, nismo znali pametno iskoristiti za razvoj i teška vremena.

Ako izložke svih trinaest jugoslavenskih poduzeća na ovogodišnjem kolnskom sajmu usporedimo npr. sa skandinavskim, vidjet ćemo da se mi prihvaćamo svega, a sjevernjaci se drže svog smjera, tj. modernog namještaja, s kojim prije svega uspješno povećavaju izvoz. Mi se još uvijek nismo odlučili ni za jedan smjer, nudimo sve — moderno, konzervativno, avangardno, pa se s eksponatima izgubimo u mnoštvu, ne privukavši posebnu pažnju. Ipak, treba priznati da su naši izložbeni prostori svake godine ljepši. Prostor na kojemu je ove godine izlagalo »Exportdrvo« zauzimao je površinu od oko 300 m². Po površini, kao i po smještaju i estetskom izgledu, gotovo je

jednodušno mišljenje prisutnih da je taj prostor ove godine imao izrazito visok nivo.

Mogući smjer našeg namještaja jest moderno oblikovanje. Nije to samo naš put, već razvojni smjer svih ambicioznih proizvođača unutrašnje opreme, čije su proizvodne mogućnosti slične našima.

Dobar san nije luksuz nego životna potreba. I ove je godine uočeno mnogo noviteta i brige za zdravo spavanje.

Naša bi razvojna načela trebala biti slična, ali ne jednaka skandinavskim. Njihov moderni namještaj i kultura stanovanja izrasli su iz njihove tehnologije življenja. Tako oblikovani »skandinavski stil« poznat je u cijelom svijetu.

Može se zaključiti da je ovogodišnji sajam u Kölnu bio prava prilika za naše stručnjake da uvide gdje smo u dizajnu, konstrukciji i kvaliteti. Nadamo se da ova duga ekonomska kriza neće biti zapreka našim poslovnim ljudima da uče od pravih »učitelja«.

LITERATURA:

- [1] Hunsinger Dieter, R., 1989: Wer heute erfolgreich sein will, muss auf Trends eingehen und Themen anbieten (Gedanken zum Bettwäschemarkt), *Haustex* 1/89, 38—39.
- [2] Holzman, J., 1989: Raumordnung für Möbel, *2/89*, 5.
- [3] Kralj, H., 1989: Z brkljarijami ne bomo osvojili trga, ob Kölnskem sejmu pohišta, »Delo«, 18. 02. 1989, str. 28.
- [4] * * * 1989: System Aufstieg, Das neue Produkt-Konzept von Moser, *Möbel kultur* 1/89, 142.
- [5] * * * 1989: Köln '89, Die sieben Trends, Glänzend Lack, *Möbel kultur* 1/89, 64.
- [6] * * * 1989: Köln '89, Trend-Überblick, *2/89*, 24—25.
- [7] * * * 1989: Köln '89, Trends, *2/89*, 26—41.
- [8] * * * 1989: Internationale Möbelmesse Köln, Schlussbericht, 1—5, nr. 46.